

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1986-1987

24 NOVEMBER 1986

WETSONTWERP

tot wijziging van artikel 147bis
van het Kieswetboek

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE BINNENLANDSE ZAKEN,
DE ALGEMENE ZAKEN EN HET OPENBAAR AMBT ⁽¹⁾
UITGEBRACHT DOOR DE HEER BOSMANS

DAMES EN HEREN,

I. — Toelichting door de Minister van Binnenlandse Zaken, Openbaar Ambt en Decentralisatie

De Minister stelt vast dat het stemmen bij volmacht indertijd werd ingevoegd uit democratische overwegingen. Men wenste namelijk ook de mogelijkheid te geven aan diegenen die zich om de ene of andere reden niet naar het stembureau konden begeven, hun stem uit te brengen.

⁽¹⁾ Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Temmerman.

A. — Vaste leden:

C.V.P. De heren Ansoms, Bosmans, Breyne, Suykerbuyk, Tant, Vankeirshilck.

P.S. De heren Cools, M. Harmegnies, Henry, Onkelinx.

S.P. De heren Bogaerts, De Loor, Galle, Temmerman.

P.R.L. De heren Klein, Nols, Pivin.

P.V.V. De heer Devolder, Mevr. Neyts-Uyttebroeck.

P.S.C. De heren Detremmerie, Jérôme.

V.U. De heren De Beul, Desseyn.

B. — Plaatsvervangers:

De heren Cauwenberghs, Depre, Desutter, Marchand, Vangronsveld, Van Rompaey, Van Rompuy.

De heren Defosset, Delhaye, Y. Harmegnies, Perdieu, Walry.

De heren Beckers, Hancké, Laridon, Ramaekers, R. Van Steenkiste.

De heer Bonmariage, Meij. Detaille, MM. D'hondt, Neven.

De heren Denys, Taelman, Van de Velde.

De heren Du Monceau de Bergendal, Gehlen, Leonard.

De heren Anciaux, Sauwens, Vanhorenbeek.

Zie:

- 591 - 85 / 86:

— Nr. 1: Wetsontwerp.

— Nr. 2: Amendement.

Chambre des Représentants

SESSION 1986-1987

24 NOVEMBRE 1986

PROJET DE LOI

modifiant l'article 147bis
du Code électoral

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INTERIEUR, DES AFFAIRES GENERALES
ET DE LA FONCTION PUBLIQUE ⁽¹⁾
PAR M. BOSMANS

MESDAMES, MESSIEURS,

I. — Exposé du Ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation

Le Ministre rappelle que le vote par procuration a été instauré dans un souci de démocratie. Il s'agissait en effet de permettre aux personnes qui, pour une raison quelconque, ne pouvaient se rendre au bureau de vote, de participer néanmoins au scrutin.

⁽¹⁾ Composition de la Commission:

Président: M. Temmerman.

A. — Membres titulaires:

C.V.P. MM. Ansoms, Bosmans, Breyne, Suykerbuyk, Tant, Vankeirshilck.

P.S. MM. Cools, M. Harmegnies, Henry, Onkelinx.

S.P. MM. Bogaerts, De Loor, Galle, Temmerman.

P.R.L. MM. Klein, Nols, Pivin.

P.V.V. M. Devolder, Mme Neyts-Uyttebroeck.

P.S.C. MM. Detremmerie, Jérôme.

V.U. MM. De Beul, Desseyn.

B. — Membres suppléants:

MM. Cauwenberghs, Depre, Desutter, Marchand, Vangronsveld, Van Rompaey, Van Rompuy.

MM. Defosset, Delhaye, Y. Harmegnies, Perdieu, Walry.

MM. Beckers, Hancké, Laridon, Ramaekers, R. Van Steenkiste.

M. Bonmariage, Mlle Detaille, M. D'hondt, Neven.

MM. Denys, Taelman, Van de Velde.

MM. du Monceau de Bergendal, Gehlen, Leonard.

MM. Anciaux, Sauwens, Vanhorenbeek.

Voir:

- 591 - 85 / 86:

— N° 1: Projet de loi.

— N° 2: Amendement.

Er werden bij de opeenvolgende verkiezingen vele misbruiken vastgesteld, in die mate zelfs dat de wetgeving werd aangepast in de zin van een beperking van de gevallen waarin het stemmen bij volmacht nog werd toegelaten.

Aldus konden bij de laatste verkiezingen nog slechts de echtgenoot en bloed- of aanverwanten tot de tweede graad als gemachtigde optreden, met dien verstande dat de gemachtigde in elk geval slechts éénmaal bij volmacht kon stemmen.

Thans is gebleken dat vele personen die wel hun stem wilden uitbrengen bij volmacht, geen familieleden in de tweede graad hadden en bijgevolg niemand als gemachtigde konden aanwijzen.

Het lijkt aangewezen te trachten een nieuw evenwicht te vinden tussen de ruime mogelijkheid om zijn stem bij volmacht uit te brengen enerzijds, en het uitroeien van misbruiken dienaangaande anderzijds. Er wordt dus voorgesteld bij de volgende verkiezingen het stemmen bij volmacht toe te laten, ook wanneer de gemachtigde een bloed- of aanverwante in de derde graad is.

De wettelijke regeling van de stemming bij volmacht blijft voor het overige ongewijzigd.

II. — Algemene bespreking

De heer Vankeirsbilck meent dat de mogelijkheid om te stemmen bij volmacht aan een noodzaak beantwoordt. Er moet inderdaad aan zoveel mogelijk mensen de kans worden gegeven hun stemrecht uit te oefenen. Uiteraard dienen de nodige waarborgen te worden voorzien opdat dit alles op een correcte manier zou kunnen gebeuren. Vanuit deze gezichtshoek dient het voorliggende wetsontwerp te worden gesteund.

Spreker pleit er echter voor om in de nabije toekomst ook eens na te denken over het probleem van mensen in rusthuizen die helemaal geen familie meer hebben. Op welke manier zou men kunnen legifereren opdat ook die mensen op een niet aanvechtbare wijze volmacht zouden kunnen geven?

De heer Breyne staat eveneens achter dit wetsontwerp, omdat uit de praktijk van de vorige verkiezingen gebleken is dat de opgelegde beperkingen m.b.t. de familieband tussen volmachtgever en gemachtigde iets té stringent waren. Vele personen zonder naaste familie werden aldus verhinderd hun stem uit te brengen.

Spreker dringt er, zoals de heer Vankeirsbilck, op aan dat zou worden onderzocht op welke manier de mogelijkheden tot het stemmen bij volmacht nog verder kunnen worden verruimd, teneinde te verzekeren dat iedereen kan gebruik maken van zijn stemrecht, zonder dat dit aanleiding zou geven tot misbruiken.

Ook *de heer Léonard* deelt de bekommernissen van de Regering. Voór alles moet het stemrecht worden geëerbiedigd, natuurlijk mits de nodige waarborgen dat de wil van de volmachtgever bij het uitbrengen van de stem zal worden gerespecteerd.

Spreker wijst ook op de personen zonder familie in rusthuizen, welke kiezers ook het recht zouden moeten hebben om hun stem uit te brengen.

De heer Jérôme is de mening toegedaan dat een belangrijke waarborg tegen misbruiken thans reeds gelegen is in de bepaling dat een gemachtigde slechts houder kan zijn van één volmacht.

∴

Het verwondert *de heer De Loor* dat deze problematiek opnieuw op de agenda verschijnt. Er scheen inderdaad een consensus te zijn gevonden, die iedereen kon tevreden stellen.

Nu de zaak toch opnieuw ter sprake komt, pleit *de heer De Loor* voor de afschaffing van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen. Een kiezer, die om welke reden ook zijn stem niet kan uitbrengen, hoeft dit ook niet te doen bij volmacht. Men is

De nombreux abus ayant été commis, il s'était avéré nécessaire de modifier la législation et de limiter les possibilités de voter par procuration.

C'est ainsi que lors des dernières élections, pouvait seul être mandaté, soit le conjoint, soit un parent ou allié jusqu'au deuxième degré, étant entendu que le mandataire ne pouvait être mandaté qu'une seule fois.

Il est toutefois apparu que de nombreuses personnes qui désiraient voter par procuration n'ont pu désigner aucun mandataire, parce qu'elles n'avaient aucun parent au second degré.

Il paraît dès lors souhaitable de chercher un nouvel équilibre entre la faculté réelle de voter par procuration, d'une part, et la lutte contre les abus, d'autre part. C'est la raison pour laquelle le projet de loi à l'examen prévoit que les parents ou alliés jusqu'au troisième degré pourront être désignés comme mandataires dès les prochaines élections.

Le projet n'apporte aucune autre modification aux dispositions légales relatives au vote par procuration.

II. — Discussion générale

M. Vankeirsbilck estime que le vote par procuration répond à une nécessité. Il convient en effet de permettre à un maximum de personnes d'exercer leur droit de vote, tout en prévoyant évidemment les garanties nécessaires pour que les opérations puissent se dérouler correctement. De ce point de vue, le projet de loi à l'examen mérite d'être appuyé.

L'intervenant estime toutefois qu'il serait souhaitable d'examiner également dans un proche avenir le problème des personnes qui résident dans des maisons de repos et qui n'ont plus aucune famille. Il s'interroge sur le moyen le plus adéquat de permettre à ces personnes de désigner un mandataire sans qu'il puisse y avoir de contestation.

M. Breyne soutient également le projet parce que l'expérience a montré, lors des dernières élections, que les limitations imposées en matière de parenté entre le mandant et le mandataire étaient par trop contraignantes. De nombreuses personnes qui n'avaient pas de proches parents se sont ainsi trouvées dans l'impossibilité de voter.

Comme *M. Vankeirsbilck*, l'intervenant demande que soit examinée la possibilité d'étendre la faculté de voter par procuration, de telle sorte que chacun puisse exercer son droit de vote, tout en veillant à éviter les abus.

M. Léonard partage également le souci du Gouvernement. Il importe avant tout que le droit de vote soit respecté, à condition toutefois que le respect de la volonté du mandant soit garanti.

L'intervenant évoque lui aussi le cas des personnes sans famille qui résident dans des maisons de repos et qui devraient également avoir la possibilité d'exercer leur droit de vote.

M. Jérôme estime que la disposition qui prévoit qu'un mandataire ne peut disposer que d'une seule procuration constitue déjà une garantie importante contre les abus.

∴

M. De Loor s'étonne qu'il soit à nouveau question de ce problème qui avait, selon lui, fait l'objet d'un consensus général.

Puisque le problème revient à l'ordre du jour, l'intervenant demande la suppression du vote par procuration. L'électeur qui, pour une raison quelconque, n'est pas en mesure de voter, ne doit pas non plus le faire par procuration. Rien ne garantit en effet

namelijk nooit zeker dat de wil van de volmachtgever wordt gerespecteerd, hetgeen uiteraard een essentiële vereiste is.

Spreker dient dan ook het amendement nr. 1 in (*Stuk* nr. 591/2) ertoe strekkende artikel 147bis van het Kieswetboek op te heffen.

De heer De Beul wijst op de in ons land bestaande stemplicht. De bedoeling hiervan is een oordeel over de kandidaten uit te brengen. Wanneer iemand in de onmogelijkheid is dit oordeel ook effectief te geven, dient hem ontslag te worden verleend van de stemplicht.

Volgens *de heer De Beul* werd het systeem van stemmen bij volmacht dan ook ten onrechte ingevoegd; er bestaat nooit zekerheid dat de stem van de volmachtgever zal worden vertolkt. Dit is ook niet het geval wanneer de echtgenoot of een bloed- of aanverwant tot de tweede graad als gemachtigde optreedt.

Spreker vindt het dan ook té verregaand voor het systeem van de volmachten te willen pleiten in naam van de democratie. Hoogstwaarschijnlijk wordt de democratie precies geweld aangedaan, vooral wanneer men nog even terugdenkt aan de vroegere praktijken waarbij volmachten werkelijk door de politieke partijen werden geronseld.

De heer De Beul steunt dan ook het ingediende amendement.

De heer Desseyn doet opmerken dat het meestal bejaarde personen zijn die volmacht geven en dat daar zeer vele misbruiken bij zijn vast te stellen.

De heer Bogaerts wijst op de vele administratieve rompslomp die deze wijze van stemmen met zich brengt. In een periode dat het reeds zeer moeilijk is om de kiesbureaus samen te stellen, dient men de formaliteiten bij de stemming tot een minimum te beperken.

De heer M. Harmegnies is er zich van bewust dat de problematiek van het stemmen bij volmacht vele facetten heeft. Twee doelstellingen dienen echter voorop te staan: het respecteren van de wil van de volmachtgever en het volledig uitsluiten van misbruiken.

De Minister geeft toe dat in andere landen ook andere systemen bestaan om dit probleem op te lossen, maar hij is er tevens van overtuigd dat, door de aanvaarding van dit wetsontwerp, onze wetgeving zal worden verbeterd.

III. — Stemmingen

Het amendement nr. 1 van de heer De Loor wordt verworpen met 9 tegen 5 stemmen en 2 onthoudingen.

Het enig artikel van het wetsontwerp wordt vervolgens ongewijzigd aangenomen met 9 tegen 7 stemmen.

De Rapporteur,
F. BOSMANS.

De Voorzitter,
G. TEMMERMAN.

que la volonté du mandant, qui est l'élément essentiel, sera respectée.

L'intervenant présente dès lors l'amendement n° 1 (*Doc.* n° 591/2) visant à abroger l'article 147bis du Code électoral.

M. De Beul souligne que le vote est obligatoire et qu'il permet de juger les candidats. Lorsqu'une personne se trouve dans l'impossibilité d'émettre ce jugement, elle doit être exemptée de l'obligation de voter.

L'intervenant estime que l'instauration du vote par procuration a été une erreur, dans la mesure où l'on n'est jamais certain que le vote émis respecte la volonté du mandant, même lorsque le mandataire est l'époux du mandant, ou un parent ou allié au deuxième degré.

Il estime également qu'il est abusif d'invoquer le respect de la démocratie pour justifier le vote par procuration. On est en droit de considérer que cette manière de voter porte au contraire atteinte à la démocratie. Il suffit de rappeler à cet égard l'époque où les partis politiques avaient organisé la récolte systématique des procurations.

M. De Beul appuie dès lors l'amendement de *M. De Loor*.

M. Desseyn fait observer que ce sont généralement des personnes âgées qui votent par procuration et que de nombreux abus sont commis.

M. Bogaerts souligne que ce mode de vote entraîne de nombreuses tracasseries administratives. Les formalités devraient être réduites au minimum à l'heure où il s'avère déjà très difficile de constituer les bureaux de vote.

M. M. Harmegnies est conscient du fait que le problème du vote par procuration comporte de nombreuses facettes. Deux objectifs doivent néanmoins être considérés comme prioritaires: le respect de la volonté du mandant et l'élimination totale des abus.

Le Ministre reconnaît que ce problème est résolu de diverses manières à l'étranger, mais il a la conviction que l'adoption du projet de loi à l'examen améliorera notre législation en la matière.

III. — Votes

L'amendement n° 1 de *M. De Loor* est rejeté par 9 voix contre 5 et 2 abstentions.

L'article unique du projet de loi est adopté, sans modification, par 9 voix contre 7.

Le Rapporteur,
F. BOSMANS.

Le Président,
G. TEMMERMAN.